

dr. Denis
Mukwege Foundation

**РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ СУБ'ЄКТІВ,
ЯКІ НАДАЮТЬ ДОПОМОГУ
НЕЧУЮЧИМ УКРАЇНЦЯМ,
ПОСТРАЖДАЛИМ ВІД
СЕКСУАЛЬНОГО НАСИЛЬСТВА,
ПОВ'ЯЗАНОГО З КОНФЛІКТОМ**

ЗМІСТ

dr. Denis
MukwegeFoundation

**1. НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА ЩОДО
ОБОВ'ЯЗКОВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ
ЖЕСТОВОЇ МОВИ ПІД ЧАС СПІЛКУВАННЯ З
ЖЕСТОМОВНИМИ ЛЮДЬМИ З ПОРУШЕННЯМ СЛУХУ**

dr. Denis
MukwegeFoundation

**2. ОСНОВНІ СТЕРЕОТИПИ, ЯКІ
ПЕРЕШКОДЖАЮТЬ НАЛАГОДЖЕННЮ
ЕФЕКТИВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ З ЖЕСТОМОВНИМИ
ЛЮДЬМИ З ПОВНОЮ ВТРАТОЮ СЛУХУ**

dr. Denis
MukwegeFoundation

**3. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
КОМУНІКАЦІЙНОЇ ДОСТУПНОСТІ СУБ'ЄКТІВ, ЯКІ
НАДАЮТЬ ДОПОМОГУ ПОСТРАЖДАЛИМ ВІД СНПК З
ПОРУШЕННЯМ СЛУХУ**

dr. Denis
MukwegeFoundation

**4. РЕКОМЕНДАЦІЇ ПСИХОЛОГА ДЛЯ РОБОТИ З
ПОСТРАЖДАЛИМИ ВІД СНПК З ПОРУШЕННЯМИ
СЛУХУ**

dr. Denis
Mukwege Foundation

1. НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА ЩОДО ОБОВ'ЯЗКОВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЖЕСТОВОЇ МОВИ ПІД ЧАС СПІЛКУВАННЯ З ЖЕСТОМОВНИМИ ЛЮДЬМИ З ПОРУШЕННЯМ СЛУХУ

1.1 Загальні законодавчі положення

1

Конвенція ООН Про права осіб з інвалідністю, ратифіковано Законом № 1767-VI від 16.12.2009

2

Закон України від 21 березня 1991 року № 875-XII «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні»

3

Закон України від 6 вересня 2012 року № 5207-VI «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні»

4

Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» від 25 квітня 2019 року № 2704-VIII

5

Державні будівельні норми № В.2.2-40:2018 Будинки і споруди. Інклюзивність будівель і споруд, затверджені наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово- комунального господарства України від 30 листопада 2018 року N 327

Стаття 4 Загальні зобов'язання

1

Держави-учасниці зобов'язуються забезпечувати й заохочувати повну реалізацію всіх прав людини й основоположних свобод всіма особами з інвалідністю без будь-якої дискримінації за ознакою інвалідності. Із цією метою держави-учасниці зобов'язуються: ...

е

уживати всіх належних заходів для усунення дискримінації за ознакою інвалідності з боку будь-якої особи, організації або приватного підприємства;

h

надавати особам з інвалідністю доступну інформацію про засоби, що полегшують мобільність, обладнання та допоміжні технології, зокрема нові технології, а також інші форми допомоги, допоміжні послуги та об'єкти;

Стаття 5 Рівність і недискримінація

1

Держави-учасниці визнають, що всі особи є рівними перед законом і за ним та мають право на рівний захист закону й рівне користування ним без будь-якої дискримінації.

2

Держави-учасниці забороняють будь-яку дискримінацію за ознакою інвалідності й гарантують особам з інвалідністю рівний та ефективний правовий захист від дискримінації на будь-якому ґрунті.

Стаття 9 Доступність

1

Щоб надати особам з інвалідністю можливість вести незалежний спосіб життя й усебічно брати участь у всіх аспектах життя, держави-учасниці вживають належних заходів для забезпечення особам з інвалідністю доступу нарівні з іншими до фізичного оточення, до транспорту, до інформації та зв'язку, зокрема інформаційно-комунікаційних технологій і систем, а також до інших об'єктів і послуг, відкритих або таких, що надаються населенню, як у міських, так і в сільських районах. Ці заходи, які включають виявлення й усунення перепон і бар'єрів, що перешкоджають доступності, повинні поширюватися, зокрема:

a

на будинки, дороги, транспорт й інші внутрішні та зовнішні об'єкти, зокрема школи, житлові будинки, медичні установи та робочі місця;

b

на інформаційні, комунікаційні та інші служби, зокрема електронні служби та екстрені служби.

e

надавати різні види послуг помічників і посередників, зокрема провідників, читців і професійних перекладачів жестової мови, для полегшення доступності будинків та інших об'єктів, відкритих для населення;

Стаття 9 Доступність

2

Держави-учасниці вживають також належних заходів для того, щоб:

a

розробляти мінімальні стандарти й керівні орієнтири, що передбачають доступність об'єктів і послуг, відкритих або таких, що надаються населенню, уводити їх у дію та стежити за їх дотриманням;

b

забезпечувати, щоб приватні підприємства, які пропонують об'єкти й послуги, відкриті або такі, що надаються населенню, урахувували всі аспекти доступності для осіб з інвалідністю;

f

розвивати інші належні форми надання особам з інвалідністю допомоги та підтримки, що забезпечують їм доступ до інформації...;

Стаття 4

Діяльність держави щодо осіб з інвалідністю виявляється у створенні правових, економічних, політичних, соціальних, психологічних та інших умов для забезпечення їхніх прав і можливостей нарівні з іншими громадянами для участі в суспільному житті та полягає у:

виявленні, усуненні перепон і бар'єрів, що перешкоджають забезпеченню прав і задоволенню потреб, у тому числі стосовно доступу до об'єктів громадського та цивільного призначення, благоустрою, транспортної інфраструктури, дорожнього сервісу (далі - об'єкти фізичного оточення), транспорту, інформації та зв'язку, а також з урахуванням індивідуальних можливостей, здібностей та інтересів - до освіти, праці, культури, фізичної культури і спорту;

Органи державної влади та органи місцевого самоврядування сприяють забезпеченню прав осіб з інвалідністю щодо включення до суспільного життя нарівні з іншими громадянами.

Стаття 23

Жестова мова як мова осіб з вадами слуху є засобом спілкування та навчання і захищається державою.
Органи державної влади та органи місцевого самоврядування:

- ✓ сприяють поширенню жестової мови та заохоченню мовної самобутності осіб з вадами слуху;
- ✓ гарантують збереження, вивчення і всебічний розвиток жестової мови, її використання як засобу виховання, навчання, викладання, спілкування і творчості;
- ✓ забезпечують можливість комунікації осіб з інвалідністю з вадами слуху в органах, установах та закладах соціального захисту населення, правоохоронних органах, органах пожежної безпеки, аварійно-рятувальних службах, закладах охорони здоров'я, навчальних закладах тощо;
- ✓ сприяють наданню послуг перекладачів жестової мови громадянам України з вадами слуху, які користуються жестовою мовою;
- ✓ сприяють використанню жестової мови в офіційних відносинах.
Телерадіоорганізації (незалежно від форми власності та відомчого підпорядкування) забезпечують субтитрування або переклад на жестову мову офіційних повідомлень, кіно-, відеофільмів, передач і програм у порядку та на умовах, визначених Кабінетом Міністрів України.

Закон України від 21 березня 1991 року
№ 875-XII «Про основи соціальної захищеності осіб з
інвалідністю в Україні»

Стаття 26

Підприємства, установи та організації зобов'язані створювати умови для безперешкодного доступу осіб з інвалідністю (у тому числі осіб з інвалідністю, які використовують засоби пересування та собак-поводирів) до об'єктів фізичного оточення.

Стаття 2. Принципи недискримінації у законодавстві України

1. Законодавство України ґрунтується на принципі недискримінації, що передбачає незалежно від певних ознак:

1. Забезпечення **рівності прав і свобод** осіб та/або груп осіб;

2. Забезпечення **рівності перед законом** осіб та/або груп осіб;

4. Забезпечення **рівних можливостей** осіб та/або груп осіб;

Стаття 6. Заборона дискримінації

1

Відповідно до [Конституції України](#), загальновизнаних принципів і норм міжнародного права та міжнародних договорів України всі особи незалежно від їх певних ознак мають рівні права і свободи, а також рівні можливості для їх реалізації.

2

Форми дискримінації з боку державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, юридичних осіб публічного та приватного права, а також фізичних осіб, визначені [статтею 5](#) цього Закону, забороняються.

Стаття 7. Основні напрями державної політики щодо запобігання та протидії дискримінації

1. Державна політика щодо запобігання та протидії дискримінації спрямована на:

1 Недопущення дискримінації;

2 Застосування позитивних дій;

3 створення умов для своєчасного виявлення фактів дискримінації та забезпечення ефективного захисту осіб та/або груп осіб, які постраждали від дискримінації;

4 виховання і пропаганду серед населення України поваги до осіб незалежно від їх певних ознак, поширення просвітницької діяльності у цій сфері.

Стаття 9. Суб'єкти, наділені повноваженнями щодо запобігання та протидії дискримінації

1 Суб'єктами, наділеними повноваженнями щодо запобігання та протидії дискримінації, є:

- Верховна Рада України;
- Уповноважений Верховної Ради України з прав людини;
- Кабінет Міністрів України;
- інші державні органи, органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування;
- громадські організації, фізичні та юридичні особи.

2 Суб'єкти, наділені повноваженнями щодо запобігання та протидії дискримінації, для досягнення мети цього Закону у своїй діяльності можуть застосовувати позитивні дії.

Стаття 4

СТАТУС УКРАЇНСЬКОЇ ЖЕСТОВОЇ МОВИ ТА МОВТІ ПРАВА ЖЕСТОМОВНИХ ОСІБ

- 1 Українська жестова мова є мовою спільноти жестомовних осіб.
- 2 Українська жестова мова – природна візуально-жестова мовна система з власною лексико-граматичною структурою, що сформувалася еволюційним шляхом і використовується як основний або один з основних засобів спілкування жестомовних осіб, які постійно проживають або впродовж тривалого часу проживали на території України.
- 3 В Україні кожному гарантується право вільно використовувати українську жестову мову в суспільному житті, вивчати та підтримувати її, а також навчатися українською жестовою мовою.
- 4 Жодне з положень цього Закону не може тлумачитися як таке, що спрямоване на звуження сфери використання української жестової мови.

6.4 Внутрішнє обладнання

6.4.5 У вестибюлях громадських будівель та споруд слід передбачати встановлення звукових інформаторів за типом телефонів-автоматів, якими можуть користуватися відвідувачі з порушенням зору, і текстофонів для відвідувачів з порушенням слуху.

7.3 Робочі місця

7.3.6. Замкнутий простір будівлі (ліфти, зони безпеки тощо), в яких людина (у тому числі з порушенням слуху), може залишитися одна, повинні бути обладнані двостороннім зв'язком з диспетчером або черговим. У таких приміщеннях (кабінах) повинні бути передбачено аварійне освітлення.

9.1

9. Вимоги до проєктування будівель і споруд громадського призначення із урахуванням потреб осіб з порушенням слуху

Проєктування із врахуванням потреб осіб з порушеннями слуху (глухих і слабкочуючих), полягає у забезпеченні таким особам доступу до необхідної інформації шляхом візуального сприйняття за допомогою технічних засобів інформування, орієнтування і сигналізації, організації перекладу жестовою мовою (включаючи виділення спеціально облаштованого з додатковим освітленням, місця для перекладача жестової мови) та/або субтитрування, а також облаштування спеціальних зон чи робочих місць оснащених індивідуальними чи колективними (в залежності від призначення будівлі) приладами підсилення звуку (для слабкочуючих).

Технічні засоби інформування, орієнтування та сигналізації, які встановлюються у місцях можливого перебування осіб з порушеннями слуху, інших МГН та на шляху їх руху мають бути уніфіковані та забезпечувати візуальну (звукову, радіо- та тактильну) інформацію і сигналізацію, з вказанням напрямку руху, ідентифікації місць і можливості отримання послуги.

Конкретний перелік необхідних технічних засобів певного призначення встановлюється проєктом з урахуванням думки громадського об'єднання осіб з порушенням слуху.

Технічні засоби інформування, орієнтування та сигналізації в місцях масового відвідування мають забезпечувати відвідувачам об'єкта можливість однозначної ідентифікації об'єктів і місць відвідування, отримання інформації про розташування і призначення функціональних елементів, про асортимент і характер послуг, що надаються, надійної орієнтації в просторі, своєчасного попередження, про небезпеку в екстремальних ситуаціях, розташування шляхів евакуації тощо.

9. Вимоги до проєктування будівель і споруд громадського призначення із урахуванням потреб осіб з порушенням слуху

9.2

Проектування громадських будівель і споруд із врахуванням потреб осіб з порушеннями слуху та інших МГН полягає у встановленні у вестибюлях цих споруд, з врахуванням їх функціонального призначення інформаційних терміналів, інформаційних екранів або табло типу «рядок, що біжить», пристроїв з можливістю здійснення текстового або відеозв'язку та облаштування не менше одного робочого місця для прийому осіб з інвалідністю, облаштованого спеціальними пристроями відеозв'язку з перекладачем жестової мови та синтезу мовлення в текст, а також оснащених спеціальними персональними приладами підсилення звуку

9.3

Серед телефонів-автоматів необхідно встановлювати чітко позначений відеоапарат із індивідуальним обладнанням для осіб з порушенням слуху.

9.4

У зонах інформаційних служб, торговельних кіосків, буфетних і барних стійок, касах тощо освітлення повинно забезпечувати можливість читання по губах. У цих зонах не слід влаштувати скляні екрани, так як вони можуть давати відображення та відблиск, що заважатиме глядачевому сприйняттю.

9. Вимоги до проєктування будівель і споруд громадського призначення із урахуванням потреб осіб з порушенням слуху

9.5

Громадські будівлі і споруди слід оснащувати послідовною і повною (від входу до окремих приміщень) візуальною інформацією, щоб особи з порушенням слуху і мовлення мали змогу орієнтуватися без додаткового спілкування, в разі якого виникають труднощі. Кожна кімната і приміщення повинні бути чітко позначені, знаки (покажчики) мають бути крупними і максимально освітленими.

Кабіни ліфта мають бути оснащені відео- чи іншим оперативним текстовим інформаційним зв'язком з диспетчером.

9.6

У будівлях і спорудах, де передбачена звукова інформація, необхідно застосовувати дублювання інформації написами на дисплеях, табло і піктограмах.

9.7

Система засобів інформації і сигналізації про небезпеку повинні бути комплексними і передбачати візуальну (світлову), звукову і тактильну інформацію в приміщеннях, призначених для перебування всіх категорій осіб з інвалідністю, у тому числі осіб з порушенням слуху. Вони мають відповідати вимогам ДБН В.1.1-7, ДБН В.2.5-56 і (11).

1.2 Законодавчі положення для сфери медичного обслуговування

1

Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року

2

Основи законодавства України про охорону здоров'я № 2801-XII від 19 листопада 1992 року

3

Закон України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» № 2168-VIII від 19 жовтня 2017 року

4

Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з медичної практики, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 2 березня 2016 р. № 285

5

Порядок укладення, зміни та припинення договору про медичне обслуговування населення за програмою медичних гарантій, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 25 квітня 2018 р. № 410

6

Постанова Кабінету Міністрів України від 25 квітня 2018 р.410 «Про договори про медичне обслуговування населення за програмою медичних гарантій»

Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року

Стаття 49. Держава створює умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування.

Основи законодавства України про охорону здоров'я № 2801-XII від 19 листопада 1992 року

Стаття 4. Основними принципами охорони здоров'я в Україні є:
рівноправність громадян, демократизм і загальнодоступність медичної і реабілітаційної допомоги та інших послуг в сфері охорони здоров'я;

Закон України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» № 2168-VIII від 19 жовтня 2017 року

Стаття 5. Програма медичних гарантій базується на таких принципах:

- 2) надання рівних державних гарантій для реалізації пацієнтами права на охорону здоров'я незалежно від віку, раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, зареєстрованого місця проживання, за ознакою мови або іншими ознаками;
- 5) універсальність та справедливість доступу до необхідних медичних послуг та лікарських засобів за програмою медичних гарантій;

Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з медичної практики, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 2 березня 2016 р. № 285

П. 13. Ліцензіат зобов'язаний: 6) забезпечити умови для вільного доступу осіб з обмеженими фізичними можливостями до приміщень;

Порядок укладення, зміни та припинення договору про медичне обслуговування населення за програмою медичних гарантій, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 25 квітня 2018 р. № 410

П. 14. Пропозиція, зокрема, повинна містити скановані копії таких документів в електронній формі або відомості (посилання) щодо наявності такої інформації в державному реєстрі, базі даних або інших інформаційних ресурсах: з 1 квітня 2022 р. - документа, що підтверджує забезпечення перекладу на українську жестову мову (з української жестової мови).

Постанова Кабінету Міністрів України від 25 квітня 2018 р.410 «Про договори про медичне обслуговування населення за програмою медичних гарантій»

П. 2. На період воєнного стану та протягом трьох місяців після його припинення чи скасування вимоги [Порядку](#), затвердженого цією постановою, щодо наявності в пропозиції про укладення договору сканованої копії документа, що підтверджує забезпечення перекладу на українську жестову мову (з української жестової мови), до суб'єктів господарювання, які розташовані на територіях, включених до [переліку територій, на яких ведуться \(велися\) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією](#), затвердженого Міністерством з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій, для яких не визначена дата завершення бойових дій, дата припинення можливості бойових дій або дата завершення тимчасової окупації, не застосовуються.

1.3 Законодавчі положення для сфери надання адміністративних послуг

1

Закон України «Про адміністративні послуги» від 6 вересня 2012 року № 5203-VI

2

Основні вимоги до якості обслуговування суб'єктів звернення, затверджені наказом Міністерства цифрової трансформації України від 10 грудня 2021 року № 173

Закон України «Про адміністративні послуги» від 6 вересня 2012 року № 5203-VI

п.10 ч. 1 ст. 4. Державна політика у сфері надання адміністративних послуг базується на **принципах доступності та зручності для суб'єктів звернень.**

Основні вимоги до якості обслуговування суб'єктів звернення, затверджені наказом Міністерства цифрової трансформації України від 10 грудня 2021 року № 173

П. 1 Розділу II. Перелік основних вимог до якості обслуговування суб'єктів звернення

1. Працівники офлайн-фронт-офісу повинні дотримуватися таких основних вимог під час обслуговування суб'єктів звернення:

...

12) забезпечення фізичної, інформаційної та цифрової безбар'єрності отримання послуг особами з інвалідністю;

...

Основні вимоги до якості обслуговування суб'єктів звернення, затверджені наказом Міністерства цифрової трансформації України від 10 грудня 2021 року № 173

П. 1 Розділу II. Перелік основних вимог до якості обслуговування суб'єктів звернення

13. Забезпечення фізичної, інформаційної та цифрової безбар'єрності отримання послуг особами з інвалідністю передбачає:

1) здійснення обслуговування осіб з інвалідністю відповідно до [Конвенції про права осіб з інвалідністю](#);

2) застосування, в разі потреби, спеціальних форм та засобів, призначених для налагодження комунікації з такими особами;

...

4) здійснення обслуговування осіб з порушенням слуху з урахуванням таких вимог:
інфомати та інші електронні пристрої з інформацією про отримання адміністративних послуг у офлайн-фронт-офісі облаштовуються функцією «для людей з порушенням слуху» або у офлайн-фронт-офісі мають знаходитись відповідні пристрої для комунікації з такими суб'єктами звернення;

на початку обслуговування працівник пропонує суб'єкту звернення обрати спосіб спілкування, зокрема, жестовою мовою чи у письмовій формі. Переклад жестовою мовою забезпечується працівником самостійно (у разі володіння нею) або за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій і систем, які забезпечують переклад у режимі реального часу (відеозв'язок) або конвертують мову працівника в текст;

спілкування, у тому числі засобами жестової мови чи письма, може здійснюватися з використанням допомоги третьої особи за згодою суб'єкта звернення (члена сім'ї суб'єкта звернення або особи, яка здійснює за ним догляд, або іншої особи за його клопотанням);

1.4 Законодавчі положення для діяльності Національної поліції України

1

Закон України «Про Національну поліцію України» від 2 липня 2015 року № 580-VIII

2

Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI

Закон України «Про Національну поліцію України» від 2 липня 2015 року № 580-VIII

Стаття 6. Верховенство права

1. Поліція у своїй діяльності керується принципом верховенства права, відповідно до якого людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави.
2. Принцип верховенства права застосовується з урахуванням практики Європейського суду з прав людини.

Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI

Стаття 29. Мова, якою здійснюється кримінальне провадження

1. Кримінальне провадження здійснюється державною мовою. Сторона обвинувачення, слідчий суддя та суд складають процесуальні документи державною мовою.
2. Особа повідомляється про підозру у вчиненні кримінального правопорушення державною мовою або будь-якою іншою мовою, якою вона достатньо володіє для розуміння суті підозри у вчиненні кримінального правопорушення.

Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI

Стаття 29. Мова, якою здійснюється кримінальне провадження

3. Слідчий суддя, суд, прокурор, слідчий забезпечують учасникам кримінального провадження, які не володіють чи недостатньо володіють державною мовою, право давати показання, заявляти клопотання і подавати скарги, виступати в суді рідною або іншою мовою, якою вони володіють, користуючись у разі необхідності послугами перекладача в порядку, передбаченому цим Кодексом.

4. Судові рішення, якими суд закінчує судовий розгляд по суті, надаються сторонам кримінального провадження або особі, стосовно якої вирішено питання щодо застосування примусових заходів виховного або медичного характеру, а також представнику юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, у перекладі на їхню рідну або іншу мову, якою вони володіють. Переклад інших процесуальних документів кримінального провадження, надання копій яких передбачено цим Кодексом, здійснюється лише за клопотанням зазначених осіб. Переклад судових рішень та інших процесуальних документів кримінального провадження засвідчується підписом перекладача.

Стаття 56. Права потерпілого

1. Протягом кримінального провадження потерпілий має право:

9) давати пояснення, показання рідною або іншою мовою, якою він вільно володіє, безоплатно за рахунок держави користуватися послугами перекладача в разі, якщо він не володіє державною мовою чи мовою, якою ведеться кримінальне провадження;

Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI

Стаття 66. Права та обов'язки свідка

1. Свідок має право:

- 4) давати показання рідною або іншою мовою, якою він вільно володіє, і користуватися допомогою перекладача;
- 9) заявляти відвід перекладачу.

Стаття 68. Перекладач

1. У разі необхідності у кримінальному провадженні перекладу пояснень, показань або документів сторони кримінального провадження або слідчий суддя чи суд залучають відповідного перекладача (сурдоперекладача).

2. Перекладач має право:

- 1) ставити запитання з метою уточнень для правильного перекладу;
- 2) знайомитися з протоколами процесуальних дій, в яких він брав участь, і подавати до них зауваження;
- 3) одержати винагороду за виконаний переклад та відшкодування витрат, пов'язаних із його залученням до кримінального провадження;
- 4) заявляти клопотання про забезпечення безпеки у випадках, передбачених законом.

3. Перекладач зобов'язаний:

- 1) прибути за викликом до слідчого, прокурора, слідчого судді чи суду;
- 2) заявити самовідвід за наявності обставин, передбачених цим Кодексом;
- 3) здійснювати повний і правильний переклад, посвідчувати правильність перекладу своїм підписом;
- 4) не розголошувати без дозволу слідчого, прокурора, суду відомості, які безпосередньо стосуються суті кримінального провадження та процесуальних дій, що здійснюються (здійснювалися) під час нього, і які стали відомі перекладачу у зв'язку з виконанням його обов'язків.

Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI

Стаття 68. Перекладач

4. Перед початком процесуальної дії сторона кримінального провадження, яка залучила перекладача, чи слідчий суддя або суд пересвідчуються в особі і компетентності перекладача, з'ясовують його стосунки з підозрюваним, обвинуваченим, потерпілим, свідком і роз'яснюють його права і обов'язки.
5. За завідомо неправильний переклад або за відмову без поважних причин від виконання покладених на нього обов'язків перекладач несе відповідальність, встановлену законом.

Стаття 122. Витрати, пов'язані із залученням потерпілих, свідків, спеціалістів, перекладачів та експертів

...

4. Експертам, спеціалістам, перекладачам оплачуються проїзд, а також добові в разі переїзду до іншого населеного пункту. Експертам, спеціалістам і перекладачам повинна бути сплачена винагорода за виконану роботу, якщо це не є їх службовим обов'язком

2. ОСНОВНІ СТЕРЕОТИПИ, ЯКІ ПЕРЕШКОДЖАЮТЬ НАЛАГОДЖЕННЮ ЕФЕКТИВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ З ЖЕСТОМОВНИМИ ЛЮДЬМИ З ПОВНОЮ ВТРАТОЮ СЛУХУ

ТОП-10 СТЕРЕОТИПІВ ЩОДО ЛЮДЕЙ З ПОРУШЕННЯМ СЛУХУ

1

Людина з повною втратою слуху є «німою», «глухонімою».

2

Люди з порушенням слуху мають низький інтелект, а жестова мова – примітивна.

3

Усі нечуючі вміють читати з губ та все розуміють.

4

Людина з порушенням слуху зрозуміє написаний текст, з нею можна безперешкодно спілкуватися через текст.

5

Щоб людина з порушенням слуху могла почути, треба говорити гучніше.

6

Нечуючі люди не використовують телефон.

7

Жестова мова – універсальна.

8

Переклад з/на жестову мову простіший, менш кваліфікований, ніж переклад з/на англійську мову.

9

Жестову мову можна вивчити за кілька занять або місяців.

10

Спосіб життя людей з порушенням слуху серйозно відрізняється від інших людей

1. ЛЮДИНА З ПОВНОЮ ВТРАТОЮ СЛУХУ Є «НІМОЮ», «ГЛУХОНІМОЮ»

ЛЮДИ З НАВІТЬ З ПОВНОЮ ВТРАТОЮ СЛУХУ ЧАСТО МОЖУТЬ ГОВОРИТИ. АЛЕ ЇХНІ
МОВЛЕННЄВІ НАВИЧКИ ЗАЛЕЖАТЬ ВІД РАНЬОГО ДОСТУПУ ДО МОВИ ТА НАВЧАННЯ.

Термін «глухонімий» виник у радянські часи і використовувався для позначення людей з глибокою втратою слуху, які не могли говорити через відсутність належного доступу до мовлення та освіти. Ця **концепція базувалася на припущенні**, що відсутність слуху автоматично призводить до неможливості говорити, що є неправдою.

У радянські часи **підхід до нечуючих людей був обмежений і часто дискримінаційний**. Система освіти не надавала достатньо ресурсів і можливостей для навчання мовленню та розвитку мовних навичок у нечуючих дітей. Через це багато людей дійсно не мали можливості навчитися говорити, що ще й підсилювало вже існуючий стереотип про «глухонімому».

У цивілізованих країнах світу існують різні моделі інтеграції нечуючих людей, і багато з них **включають використання жестової мови як рівноправного засобу комунікації** поряд з усним мовленням. Жестова мова є повноцінною і складною мовною системою, яка дозволяє нечуючим людям виражати свої думки, почуття та ідеї на високому рівні. Міф про «глухонімому» є застарілим та шкідливим стереотипом. Нечуючі люди, навіть з повною втратою слуху, можуть навчитися говорити за умови надання їм належної підтримки та ресурсів з раннього віку. Сучасний підхід до навчання та інтеграції нечуючих людей базується на принципах рівності та доступу до всіх можливостей для розвитку, що дозволяє їм жити повноцінним і продуктивним життям.

2. ЛЮДИ З ПОРУШЕННЯМ СЛУХУ МАЮТЬ НИЗЬКИЙ ІНТЕЛЕКТ, А ЖЕСТОВА МОВА – ПРИМІТИВНА

ЛЮДИ З ПОРУШЕННЯМ СЛУХУ МАЮТЬ ТАКІ Ж ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ ЗДІБНОСТІ, ЯК І ЧУЮЧІ ЛЮДИ. ЖЕСТОВА МОВА – ПОВНОЦІННА, СКЛАДНА І БАГАТА МОВНА СИСТЕМА.

Люди з порушеннями слуху у переважній більшості мають такі ж інтелектуальні здібності, як і інші люди. Маючи можливість сприймати інформацію у доступній для людини формі, людина з порушенням слуху може якісно опанувати математику, програмування, стати архітектором, дизайнером, науковцем, творцем. Вони мають чудову зорову пам'ять, здатні запам'ятати картинку в найменших деталях, ледь глянувши на неї. У них чудова уява і просторове мислення. Головна проблема людей з порушеннями слуху – **відсутність ефективних механізмів виявлення та розвитку їх якостей.**

Жестомовні люди не завжди розуміють граматичні конструкції, які ми звикли вживати щодня. Жестова мова не примітивна мова. Синтаксична будова жестової мови значно відрізняється від письмової та усної, тому звичні для нас речення та словосполучення жестовою мовою будуть звучати зовсім інакше. Але це не робить жестову мову примітивнішою, ніж вербальну. Наприклад, в українській жестовій мові заперечний жест завжди подається після жесту, який позначає те, що заперечується – спочатку жест-основа ГАРНИЙ, а потім жест-частка НІ. Якщо змінити порядок жестів у цьому випадку, то жестомовними людьми це сприйматиметься як альтернативне речення (негарний чи гарний). У жестовому реченні розташування жестів підпорядковується низці правил. Зокрема, одне з них передбачає, що прикметник має розташовуватися після іменника, тобто спочатку жест ТАРІЛКА і лише потім ПЛАСТМАСОВА для передавання значення «пластмасова тарілка»; питальне речення утворюється за правилом, відповідно якого, питальний жест подається наприкінці речення.

3. УСІ НЕЧУЮЧІ ВМІЮТЬ ЧИТАТИ З ГУБ ТА ВСЕ РОЗУМІЮТЬ

ЧИТАННЯ З ГУБ – СКЛАДНА НАВИЧКА, ЯКУ ОПАНОВУЄ НЕ КОЖЕН. ЗЧИТУВАННЯ ПО ГУБАХ НЕ ЗАВЖДИ ВІДКРИВАЄ МОЖЛИВІСТЬ ПОВНОЦІННО ЗРОЗУМІТИ СУТЬ.

Тільки незначний відсоток людей з порушеннями слуху вміє читати з губ. Така здатність залежить від віку, коли людина втратила слух. Якщо людина чула і розмовляла принаймні до підліткового віку і встигла отримати гарні знання, а потім втратила слух, то вона може успішно читати по губах, розумітиме текст, зможе зв'язно писати. Але, навіть якщо людина володіє навиком читання з губ, вона розуміє тільки зрозумілі та знайомі для них слова. Така людина може і не знати жестової мови чи користуватися нею обмежено.

Якщо втрата слуху є вродженою або ж відбулася до 3–5 років, коли мовлення ще не було сформоване, така людина найчастіше користується жестовою мовою і має обмежену здатність розуміти зв'язне вербальне мовлення.

Здатність читати з губ також у значній мірі залежить від виразності артикуляції співбесідника, яка не завжди буває виразною. Також, не слід забувати, що у будь-якій мові є безліч слів, які артикулюються однаково або майже однаково.

За дослідженнями, навіть найкращі «читачі губ» розуміють лише близько 30-40% інформації з губ. Вони покладаються на контекст і здогади, щоб заповнити прогалини. Крім того, умови навколишнього середовища, такі як освітлення і наявність шуму, можуть значно ускладнити процес читання з губ. Ці фактори роблять неможливим повне розуміння сказаного лише за допомогою читання з губ, підтверджуючи, що цей міф не відповідає дійсності.

4. ЛЮДИНА З ПОРУШЕННЯМ СЛУХУ ЗРОЗУМІЄ НАПИСАНИЙ ТЕКСТ

ДЛЯ БАГАТЬОХ НЕЧУЮЧИХ ЛЮДЕЙ ТЕКСТОВА МОВА МОЖЕ БУТИ СКЛАДНОЮ ДЛЯ РОЗУМІННЯ ЧЕРЕЗ РІЗНІ ПРАВИЛА ГРАМАТИКИ І ЛЕКСИКИ.

Людам з порушеннями слуху, які втратили слух з народження або раннього дитинства дуже важко розуміти словесну мову, особливо абстрактні поняття, терміни, нові та невживані ними досі слова. Для них жестова мова є рідною, а словесна — іноземною та такою, що потребує додаткових зусиль для вивчення і використання. Жестова мова має інші правила поєднання слів, інші способи вираження смислу. До того ж, система освіти в Україні не сприяє вирішенню цієї проблеми. Відтак людям з порушенням слуху дуже часто важко працювати із текстами та текстовою інформацією.

Міф про те, що всі люди з порушенням слуху добре розуміють написаний текст, виник через припущення, що писемна мова є універсальною для всіх. Цей стереотип підсилюється тим, що у багатьох країнах основна увага в освіті приділяється письмовій мові, а не жестовій.

Насправді, нечуючі люди спілкуються між собою переважно за допомогою жестової мови, яка дозволяє їм повністю виразити свої думки і почуття. Вони також використовують відеочати, соціальні мережі та інші технології, які підтримують відео-спілкування, щоб уникнути бар'єрів, пов'язаних з письмовою мовою. Інші форми комунікації включають текстові повідомлення та електронну пошту, але їх ефективність залежить від рівня володіння письмовою мовою, яка може бути для них складною.

Обираючи між спілкуванням текстом чи жестовою мовою, нечуючі люди майже ніколи не виберуть текст.

5. ЩОБ ЛЮДИНА З ПОРУШЕННЯМ СЛУХУ МОГЛА ПОЧУТИ, ТРЕБА ГОВОРИТИ ГУЧНІШЕ

ГОВОРИТИ ПОВІЛЬНІШЕ, ЧІТКІШЕ І ВИКОРИСТОВУВАТИ ЗРОЗУМІЛІ СЛОВА ТА ПРОСТІ РЕЧЕННЯ — ТАК, ГУЧНІШЕ — ОДНОЗНАЧНО НІ.

Міф про те, що гучніше говорити допомагає людям з порушеннями слуху почути, виник через непорозуміння природи різних типів порушень слуху. Багато людей вважають, що підвищення голосу може компенсувати втрату слуху, так само як це допомагає чуючим людям краще почути в шумному середовищі. Цей стереотип може також походити від загальної тенденції підвищувати голос, коли співрозмовник не чує або не розуміє, що часто сприймається як логічне рішення.

Підвищення голосу рідко допомагає людям з порушеннями слуху почути краще, оскільки їхня здатність до слуху залежить від конкретного типу і ступеня втрати слуху. У багатьох випадках проблема полягає не в гучності звуку, а в його частотних характеристиках або загальному сприйнятті звуків. Наприклад, для людей з втратою слуху на високих частотах підвищення голосу може взагалі не допомогти.

Навіть якщо людина з порушенням слуху використовує слуховий апарат, підвищення голосу може створити дискомфорт або навіть біль через підсилення звуку апаратом. Найкращий спосіб комунікації з такими людьми — говорити чітко, використовувати прості фрази, зберігати візуальний контакт і, за можливості, використовувати інші форми комунікації, такі як жестова мова або письмові повідомлення .

Тому міф про те, що гучніше говорити допомагає людям з порушеннями слуху, є неправильним і навіть шкідливим, оскільки не враховує реальні потреби і особливості людей, для яких рідна мова — жестова.

6. НЕЧУЮЧІ ЛЮДИ НЕ ВИКОРИСТОВУЮТЬ ТЕЛЕФОН

ЛЮДИ З ПОРУШЕННЯМИ СЛУХУ АКТИВНО ВИКОРИСТОВУЮТЬ ТЕЛЕФОН ПЕРЕВАЖНО ДЛЯ ВІДЕОДЗВІНКІВ ТА ОБМІНУ ДРУКОВАНИМИ ПОВІДОМЛЕННЯМИ (ХТО ВОЛОДІЄ)

Стереотип про те, що нечуючі люди не використовують телефон, виник через те, що традиційні телефонні дзвінки, засновані на звуковій комунікації, є недоступними для людей з порушенням слуху. В минулому відсутність технологій, які б дозволяли нечуючим людям використовувати телефони, підсилювала цей стереотип. Зараз же існує безліч можливостей для вільної комунікації як всередині спільноти, так і за участі перекладачів жестової мови, які можуть надавати послуги онлайн.

Нечуючі люди активно використовують телефони, але вони використовують їх інакше, ніж чуючі. Сучасні смартфони забезпечують широкий спектр можливостей для комунікації, включаючи текстові повідомлення, відео-чати, електронну пошту та соціальні мережі. Для багатьох нечуючих людей телефон є невід'ємним девайсом для комфортного життя.

Цікавий факт: існують спеціальні додатки та служби, які дозволяють нечуючим людям здійснювати відеодзвінки за допомогою жестової мови. Один з найуспішніших прикладів в Україні – мобільний застосунок «Перекладач ЖМ», де нечуючий користувач має змогу 24/7 зв'язатися з перекладачем жестової мови і, окрім перекладу, може також отримати послугу адаптації незрозумілого текстового контенту (документи, опис товару на сайті, тощо), на зрозумілу та рідну мову – жестову.

У СВІТІ ІСНУЄ ПОНАД 300 РІЗНИХ ЖЕСТОВИХ МОВ. КОЖНА З НИХ УНІКАЛЬНА І ЧАСТО ВОНИ ВІДРІЗНЯЮТЬСЯ ТАК САМО СИЛЬНО, ЯК І УСНІ МОВИ.

Майже кожна словесна мова має жестовий варіант. Більше того, кожна жестова мова має офіційну форму і водночас кілька місцевих варіантів — діалектів.

Сьогодні у світі існує понад 300 різних жестових мов. Кожна з них має свої унікальні граматику та лексику, і часто вони відрізняються так само сильно, як і усні мови. Жестові мови розвиваються природним чином у спільнотах людей з порушеннями слуху і можуть мати значні варіації навіть в межах однієї країни.

Наприклад, американська жестова мова є мовою, яка використовується як в США, так і в Канаді. Водночас у Канаді поряд з американською жестовою мовою використовується і квебекська жестова мова, а в окремих регіонах і приморська жестова мова (хоча остання нині поступово зникає). В Україні нерідко кваліфікований перекладач жестової мови із центральної України не може зрозуміти жестову мову особи з порушеннями слуху із, скажімо, Ужгорода.

Існують також і Міжнародні Жести, що дозволяють нечуючим людям з різних країн спілкуватися і розуміти один одного. Ця система, відома як Міжнародний жест (International Sign, IS), використовується на міжнародних конференціях, спортивних заходах і під час подорожей, забезпечуючи ефективну комунікацію між представниками різних жестових мов. Міжнародний жест базується на найпоширеніших жестах з різних мов та контекстуальній інтерпретації, що робить його доступним і зрозумілим для багатьох нечуючих людей по всьому світу.

8. ПЕРЕКЛАД З/НА ЖЕСТОВУ МОВУ ПРОСТІШИЙ, МЕНШ КВАЛІФІКОВАНИЙ, НІЖ ПЕРЕКЛАД З/НА АНГЛІЙСЬКУ МОВУ

ПЕРЕКЛАДАЧ ПОВИНЕН НЕ ТІЛЬКИ ПЕРЕДАТИ ЗМІСТ, А Й ІНТЕРПРЕТУВАТИ ІНФОРМАЦІЮ ВІДПОВІДНО ДО ЗДАТНОСТІ НЕЧУЮЧОЇ ЛЮДИНИ ЗРОЗУМІТИ.

Перекладач жестової мови не передає дослівний зміст повідомлення, а пояснює суть повідомлення нечуючому відповідно до його здатності зрозуміти, часто інтерпретує інформацію (змінює граматичну структуру речень, які перекладає, замінює слова, які не мають жестового відповідника, на зрозумілі). Це дуже складний процес, який має відбуватися дуже швидко. Перекладач повинен мати надзвичайно широкі знання з різних сфер, щоб впоратися із цим завданням.

Перекладачі жестової мови часто працюють у режимі реального часу, наприклад, під час телевізійних трансляцій або конференцій, де точність і швидкість перекладу є критичними. Вони повинні вміти передавати емоційний тон і наміри мовця, що робить їхню роботу надзвичайно відповідальною і складною.

Під час пандемії COVID-19 перекладачі жестової мови стали невід'ємною частиною урядових брифінгів у багатьох країнах, забезпечуючи доступ до життєво важливої інформації для спільнот нечуючих людей, що підкреслює їхню значущість та важливість у суспільстві.

Під час війни в Україні доступ до послуг перекладачів жестової мови є особливо важливим, адже вони допомагають нечуючим людям отримувати критично важливі повідомлення про безпеку, евакуацію та інші надзвичайні ситуації, що дозволяє їм діяти відповідно до ситуації та захищати своє життя. Окремо варто зазначити і протидію дезінформації, чим також займаються перекладачі.

9. ЖЕСТОВУ МОВУ МОЖНА ВИВЧИТИ ЗА КІЛЬКА ЗАНЯТЬ АБО МІСЯЦІВ

ДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ СПРАВЖНЬОЇ МАЙСТЕРНОСТІ В ЖЕСТОВІЙ МОВІ ПОТРІБНІ РОКИ НАВЧАННЯ І ПРАКТИКИ, ПОСТІЙНОГО ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

Українська жестова мова налічує тисячі жестів. Для того, щоб опанувати її, навчитися швидко розмовляти жестовою мовою та розуміти нечуючих потрібні місяці навчання та тривала практика. За кілька занять можна тільки вивчити базові жести, а якісне засвоєння жестової мови, формування професійних навичок якісного перекладу словесної мови на жестову і навпаки потребує тривалих тренувань, навчання упродовж усього життя, постійного підвищення кваліфікації.

Не треба плутати жестову мову із дактилюванням. Жестова мова складається із жестів, кожен з яких робиться руками у поєднанні з мімікою, формою або рухом рота та губ. А от дактиль, тобто дактильне мовлення — це комунікація за допомогою пальцевої абетки, коли кожна літеру у слові показують пальцями окремо. Звичайно, людина може промовляти дактилем кожне окреме слово, зокрема, ті слова, для яких ще не існує відповідних жестів (як правило, слова іншомовного походження або специфічні терміни). Втім, після цього нечуючій людині обов'язково потрібне роз'яснення.

Також слід врахувати, що є кальковане жестове мовлення (перекладається буквально кожне слово тексту з одночасним промовлянням), є літературна жестова мова (переклад за контекстом значення термінів з одночасним промовлянням) і розмовна жестова мова, якою глухі між собою розмовляють у побуті (один жест може означати словосполучення, речення, промовляють їх при цьому не завжди, навіть із закритими вустами)

10. СПОСІБ ЖИТТЯ ЛЮДЕЙ З ПОРУШЕННЯМ СЛУХУ СЕРІОЗНО ВІДРІЗНЯЄТЬСЯ ВІД ІНШИХ ЛЮДЕЙ

ЄДИНЕ, ЧОГО НЕ МОЖУТЬ РОБИТИ НЕЧУЮЧІ ЛЮДИ – ЦЕ ЧУТИ. ПРИ ЦЬОМУ, ЧАСТО НЕЧУЮЧІ ЛЮДИ ВІДЧУВАЮТЬ МУЗИКУ КРАЩЕ, НІЖ ЛЮДИ, ЯКІ ЧУЮТЬ.

Стереотип про те, що спосіб життя людей з порушенням слуху серйозно відрізняється від інших людей, виник через відсутність знань і розуміння про їхні можливості. Це також один з елементів радянської спадщини, адже люди з інвалідністю часто були ізольовані від суспільства, що породжувало «різні світи». Багато людей досі вважають, що нечуючі люди живуть в ізоляції або мають обмежені можливості, через що їхній спосіб життя кардинально відрізняється.

Насправді, спосіб життя людей з порушенням слуху не сильно відрізняється від життя чуючих людей. Вони займаються освітою, працюють, створюють сім'ї, розвивають таланти та досягають успіху в різних сферах.

Багато науковців, митців та талановитих людей були або є нечуючими. Наприклад, Людвіг ван Бетховен, один з найвидатніших композиторів в історії, втратив слух у дорослому віці, але продовжував створювати музику. Гелен Келлер, яка була глухою і сліпою від народження, стала відомою письменницею та активісткою.

Люди з порушенням слуху мають ті ж самі можливості та бажання, як і будь-які інші люди, і часто досягають значних успіхів, долаючи бар'єри та стереотипи.

dr. Denis
Mukwege Foundation

3. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОМУНІКАЦІЙНОЇ ДОСТУПНОСТІ СУБ'ЄКТІВ, ЯКІ НАДАЮТЬ ДОПОМОГУ ПОСТРАЖДАЛИМ ВІД СНПК З ПОРУШЕННЯМ СЛУХУ

3.1 ОСНОВНІ ПРАВИЛА ВЗАЄМОДІЇ З ЛЮДЬМИ З ПОРУШЕННЯМ СЛУХУ

1

Люди, з повною або частковою втратою слуху мають право на рівень обслуговування, еквівалентний тому, що надається іншим особам без порушень слуху.

2

Ефективне спілкування з людиною з повною або частковою втратою слуху, яка бере участь в інциденті – будь то постраждалий, свідок тощо – має важливе значення для з'ясування того, що насправді сталося, терміновість справи та тип ситуації.

3

Під час комунікації з людьми з порушенням слуху необхідно мати на увазі, що порушення слуху мають різний ступінь, та люди з порушеннями слуху під час комунікації мають право обирати прийнятний саме для них спосіб спілкування.

4

Не всі люди з порушеннями слуху мають можливість сприйняття текстової інформації. Так само не кожна людина з порушеннями слуху володіє письмовою мовою та вміє висловлювати свої думки письмово. Значна частина людей з порушеннями слуху воліє використовувати для спілкування та сприйняття інформації саме українську жестову мову.

3.1 ОСНОВНІ ПРАВИЛА ВЗАЄМОДІЇ З ЛЮДЬМИ З ПОРУШЕННЯМ СЛУХУ

5

Українська жестова мова не є якимось варіантом письмової чи усної української мови, її граматична структура, словниковий запас та синтаксис кардинально відрізняються від усної та письмової мови. Це означає, що для людей, які втратили слух від народження чи раннього дитинства та не опанували усної мови до повної втрати слуху, субтитри чи письмова українська мова не є адекватною альтернативою.

6

Для забезпечення комунікації з людьми з повною та частковою втратою слуху суб'єкти, які надають допомогу постраждалим від СНПК, зобов'язані використовувати різні види допоміжних засобів та послуг. До них відносяться: використання кваліфікованого перекладача з/на жестову мову, використання жестів або візуальних засобів для доповнення усного спілкування; обмін письмовим повідомленнями; використання допоміжної системи або пристрою для посилення звуку для людей з частковою втратою слуху.

7

Тип допоміжних засобів та послуг, які будуть потрібні для ефективного спілкування, залежить від звичайного методу спілкування людини з порушенням слуху, а також від характеру, важливості та тривалості спілкування, про яке йде мова.

3.1 ОСНОВНІ ПРАВИЛА ВЗАЄМОДІЇ З ЛЮДЬМИ З ПОРУШЕННЯМ СЛУХУ

8

Щоб ефективно обслуговувати кожну людину, першочергову увагу слід приділяти забезпеченню типу комунікаційної допомоги або послуги, запитаної особою. Суб'єкти, які надають допомогу постраждалим від СНПК, повинні дізнатися від людини з повною або частковою втратою слуху, який тип допоміжної допомоги або послуги їй потрібен.

9

Під час спілкування з людьми з порушеннями слуху важливо розуміти, що майже всю інформацію вони сприймають через зір. Тобто все, що ви робите, ваші емоції та жести мають надважливе значення і можуть бути значно красномовніші, ніж те, що ви говорите.

10

Якщо ви спілкуєтесь з людиною, яка користується послугами перекладача жестової мови, звертайтеся особисто до людини, а не до перекладача.

11

Щоби привернути до себе увагу співрозмовника, доторкніться його руки чи плеча і встановіть зоровий контакт. Однак не варто хапати людину за руку. Якщо хтось із вас відвернувся, вважайте, що розмова закінчена, адже не видно обличчя співрозмовника.

3.1 ОСНОВНІ ПРАВИЛА ВЗАЄМОДІЇ З ЛЮДЬМИ З ПОРУШЕННЯМ СЛУХУ

12

Використовуйте прості конструкції та речення. Іноколи буває, що люди з порушеннями слуху можуть не знати жестової мови, але вміють читати по губах. Тому вас можуть попросити артикулювати чіткіше. Однак пам'ятайте, що необхідно чітко промовляти слова. Говорити просто і водночас зрозуміло допомагають правила спрощеної мови: говорити лаконічно, короткими закінченими фразами; не вживати багатозначних та крилатих висловів: «пасти задніх», «бити байдики»; уникати термінів та порожніх слів, урочистих фраз; говорити по суті, дотримуватись прямого порядку слів.

13

Не кричіть, бо саме крик може нашкодити комунікації, адже він спотворює вираз обличчя, і людині може бути важко зчитати інформацію по губах.

14

Не ховайте обличчя та не відвертайтеся убік, аби ваш співрозмовник міг спокійно зчитати вашу інтонацію та міміку.

3.1 ОСНОВНІ ПРАВИЛА ВЗАЄМОДІЇ З ЛЮДЬМИ З ПОРУШЕННЯМ СЛУХУ

15

Якщо у вашого співрозмовника виникають труднощі з промовлянням слів, то не поспішайте і дочекайтесь, поки людина завершить свою думку. Не варто завершувати речення замість неї чи виправляти її фрази.

16

Якщо ви чогось не розумієте з розмови, то не удавайте, що вам все ясно. Не бійтесь перепитати чи уточнити відповідь.

17

І найголовніше правило – за спілкування з людиною з порушенням слуху чи мовлення (як і з будь-ким іншим) будьте щирими. Проявляйте повагу та доброзичливість.

Для створення безбар'єрної України важливо забезпечити рівний доступ до всіх послуг для людей з повною або частковою втратою слуху. Ефективна комунікація має базуватися на повазі до їхніх потреб та наданні можливості вибору найбільш зручного способу спілкування. Проявляючи щирість, повагу та доброзичливість у спілкуванні з людьми з порушеннями слуху, ми робимо крок до створення інклюзивного та рівноправного суспільства, де кожен може жити комфортно і без бар'єрів.

3.2 РЕКОМЕНДАЦІЇ ПРАЦІВНИКАМ СУБ'ЄКТІВ, ЯКІ НАДАЮТЬ ДОПОМОГУ ПОСТРАЖДАЛИМ ВІД СНПК З ПОРУШЕННЯМ СЛУХУ, ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ КОМУНІКАЦІЇ З ЛЮДЬМИ З ПОРУШЕННЯМИ СЛУХУ

Для забезпечення прав жестомовних українців з порушенням слуху на доступ до будь-якого з видів допомоги та виконання вимог безбар'єрності необхідно:

1

встановити у вестибюлях споруд суб'єктів інформаційні термінали, інформаційні екрани або табло типу «рядок, що біжить», а також пристрої з можливістю здійснення текстового або відеозв'язку;

2

для комунікації з особами з порушеннями слуху облаштувати не менше одного робочого місця, обладнаного спеціальними пристроями відеозв'язку з перекладачем жестової мови (для людей з порушеннями слуху, які використовують для спілкування українську жестову мову) та синтезу мовлення в текст (для людей з порушеннями слуху, які сприймають письмове мовлення), а також спеціальними приладами підсилення звуку (для людей з порушеннями слуху, які використовують кохлеарні імпланти).

3.2 РЕКОМЕНДАЦІЇ ПРАЦІВНИКАМ СУБ'ЄКТІВ, ЯКІ НАДАЮТЬ ДОПОМОГУ ПОСТРАЖДАЛИМ ВІД СНПК З ПОРУШЕННЯМ СЛУХУ, ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ КОМУНІКАЦІЇ З ЛЮДЬМИ З ПОРУШЕННЯМИ СЛУХУ

Суб'єкти, які надають допомогу постраждалим від СНПК, у випадку надання допомоги людині з порушенням слуху зобов'язані забезпечити можливість використання будь-якого із способів спілкування, прийнятних для людини з порушеннями слуху, а під час надання допомоги людям з порушеннями слуху враховувати комунікативні потреби конкретної особи.

На початку комунікації працівник суб'єкту, який надає допомогу постраждалому від СНПК, який має порушення слуху, має запропонувати особі з порушенням слуху обрати спосіб спілкування, зокрема:

1

ЖЕСТОВОЮ
МОВОЮ

2

У ПИСЬМОВІЙ
ФОРМІ

3

ЗАСТОСОВУЮЧИ
ЗАСОБИ
ПІДСИЛЕННЯ
ЗВУКУ

3.2 РЕКОМЕНДАЦІЇ ПРАЦІВНИКАМ СУБ'ЄКТІВ, ЯКІ НАДАЮТЬ ДОПОМОГУ ПОСТРАЖДАЛИМ ВІД СНПК З ПОРУШЕННЯМ СЛУХУ, ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ КОМУНІКАЦІЇ З ЛЮДЬМИ З ПОРУШЕННЯМИ СЛУХУ

1

ПЕРЕКЛАД НА ЖЕСТОВУ МОВУ

Переклад з/на жестову мову забезпечується за допомогою перекладача жестової мови, який може бути залучений як безпосередньо, так і онлайн із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій і систем, які забезпечують переклад у режимі реального часу (відеозв'язок). У випадку залучення перекладача жестової мови онлайн у приміщеннях суб'єктів, які надають мають знаходитись відповідні пристрої для комунікації з особами з порушеннями слуху та забезпечено можливість долучення до комунікації перекладача жестової мови (у тому числі онлайн). Під час комунікації з жестомовною людиною за участю перекладача жестової мови працівник суб'єктів, які надають допомогу постраждалим від СНПК, у випадку комунікації з людиною з порушенням слуху має звертатися прямо до співрозмовника (людини з порушеннями слуху), а не до перекладача жестової мови для того, щоб співрозмовник не відчував дискримінаційного відношення до себе.

Під час залучення перекладача жестової мови слід звертати увагу на наявність у особи, яка здійснює переклад з/на українську жестову мову, професійної кваліфікації перекладача жестової мови.

У випадку залучення перекладача жестової мови необхідно встановити наявність у такої особи документа, який підтверджує професійну її кваліфікацію (про способи перевірки кваліфікації перекладача жестової мови та існуючі хибні практики перевірки детально зазначено у підрозділі 3.4.).

3.2 РЕКОМЕНДАЦІЇ ПРАЦІВНИКАМ СУБ'ЄКТІВ, ЯКІ НАДАЮТЬ ДОПОМОГУ ПОСТРАЖДАЛИМ ВІД СНПК З ПОРУШЕННЯМ СЛУХУ, ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ КОМУНІКАЦІЇ З ЛЮДЬМИ З ПОРУШЕННЯМИ СЛУХУ

2 ПИСЬМОВА ФОРМА КОМУНІКАЦІЇ

Письмова форма комунікації може використовуватися виключно за ініціативи особи з порушеннями слуху. Не допускається нав'язування з боку працівників суб'єктів, які надають допомогу постраждалим від СНПК, особі з порушеннями слуху письмового способу спілкування. Для письмового способу спілкування можуть використовуватися спеціальні технічні засоби, які забезпечують можливість набору тексту та/або конвертують мову працівника в текст;

3 ЗАСТОСУВАННЯ ЗАСОБІВ ПІДСИЛЕННЯ ЗВУКУ

Засоби підсилення звуку для людей, які використовують слухові апарати або кохлеарні імпланти, передбачають використання індукційної петлі. Індукційна петля забезпечує якісну передачу звукового сигналу від мікрофона, системи радіосповіщення, телевізора, будь-якого іншого аудіоджерела на кохлеарні імпланти і слухові апарати, переведені в режим "Т" ("індукційна котушка").

3.3 ПРИКЛАДИ УСПІШНОГО ВТІЛЕННЯ КОМУНІКАЦІЙНОЇ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗБАР'ЄРНОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ УСТАНОВ ТА ОРГАНІЗАЦІЙ, ЯКІ ЗДІЙСНЮЮТЬ ОБСЛУГОВУВАННЯ ЛЮДЕЙ З ПОРУШЕННЯМ СЛУХУ

Через значний дефіцит перекладачів жестової мови та невисокий рівень заінтересованості у здобутті професійної кваліфікації «перекладач жестової мови», основним інструментом залучення перекладачів жестової мови для комунікації з нечуючими людьми є ІТ-рішення, які використовують у своїй роботі, зокрема, українські підприємства ПОГ «Центр соціального бізнесу» та ТОВ «Технології для людей».

ПОГ «Центр соціального бізнесу» – це підприємство, засноване громадським об'єднанням осіб з інвалідністю, основним напрямком діяльності якого є надання послуг перекладу з/на українську жестову мову та здійснення інших заходів, спрямованих на подолання комунікативних та інформаційних бар'єрів для людей з порушенням слуху. Підприємство має в штаті перекладачів жестової мови, які мають необхідну професійну кваліфікацію та значний досвід роботи. Половина працівників Підприємства мають інвалідність, а директором є Віталій Потапчук – жестомовна людина з порушенням слуху, який власним прикладом доводить можливість професійної та особистісної реалізації незважаючи на втрату слуху.

Послугами ПОГ «Центр соціального бізнесу» вже користуються чимало державних і комерційних установ, вирішуючи проблему комунікації з нечуючими та слабочуючими відвідувачами та співробітниками.

3.3 ПРИКЛАДИ УСПІШНОГО ВТІЛЕННЯ КОМУНІКАЦІЙНОЇ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗБАР'ЄРНОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ УСТАНОВ ТА ОРГАНІЗАЦІЙ, ЯКІ ЗДІЙСНЮЮТЬ ОБСЛУГОВУВАННЯ ЛЮДЕЙ З ПОРУШЕННЯМ СЛУХУ

ІНСТРУМЕНТАМИ ЗАЛУЧЕННЯ ПЕРЕКЛАДАЧІВ ЖЕСТОВОЇ МОВИ, ЯКІ ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ ПОГ «ЦЕНТР СОЦІАЛЬНОГО БІЗНЕСУ», Є:

CONNECT PRO

Інноваційне програмне забезпечення для швидкої та комфортної комунікації з нечуючими та слабочуючими відвідувачами державних та комерційних закладів України, а також співробітниками. За допомогою Connect PRO жестомовні українці можуть спілкуватися із будь-якою людиною, яка не володіє жестовою мовою, за участі перекладача жестової мови, а також відвідувати громадські місця, екскурсії, заходи; брати участь в групових зустрічах, робочих нарадах, отримувати інформацію, користуватися послугами;

СЕРВІС CONNECT QR

спеціальні QR-code для швидкого з'єднання з перекладачем у будь-якому місці у межах одного приміщення, на яке поширюється дія коду. А також, при скануванні QR-code нечуюча людина може отримувати доступ до відео з перекладом текстової інформації на жестову мову. Таким чином заклади та установи можуть робити свої інформаційні повідомлення доступними для людей з порушенням слуху.

3.3 ПРИКЛАДИ УСПІШНОГО ВТІЛЕННЯ КОМУНІКАЦІЙНОЇ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗБАР'ЄРНОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ УСТАНОВ ТА ОРГАНІЗАЦІЙ, ЯКІ ЗДІЙСНЮЮТЬ ОБСЛУГОВУВАННЯ ЛЮДЕЙ З ПОРУШЕННЯМ СЛУХУ

Програмне забезпечення Connect PRO та сервіс CONNECT QR успішно використовується закладами охорони здоров'я по всій Україні. А досвід Харківської міської ради із забезпечення комунальних закладів охорони здоров'я перекладом з/на українську жестову мову за допомогою використання програмного забезпечення Connect PRO для зв'язку з перекладачем жестової мови в умовах пандемії COVID 19 отримав схвальні відгуки Моніторингової місії ООН з рекомендаціями поширити цю практику у світі.

ВІДЖЕТ CONNECT WEB, розроблений для інтернет-сайтів державних і комерційних установ. Це сервіс, який дає можливість людині з порушенням слуху комфортно комунікувати в онлайн просторі з обраною компанією за допомогою перекладача жестової мови. Віджет Connect Web дає можливість людям з порушенням слуху, в разі необхідності, телефонувати на будь-який номер, вказаний на сайті. Дзвінок здійснює перекладач, представляючи інтереси людини з порушенням слуху. Також віджет забезпечує можливість жестомовним людям, які або не володіють письмовою мовою, або не здатні сприймати значний обсяг письмової інформації, у будь-який час здійснити відео виклик перекладача жестової мови, який здійснить у режимі онлайн адаптацію (переклад) інформації, яка зацікавила жестомовну людину, на українську жестову мову. Веб-віджети Connect WEB протягом кількох років успішно працюють на веб-сторінках центральних органів виконавчої влади (Міністерства охорони здоров'я, Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства закордонних справ України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій, Головного сервісного центру МВС України, Міністерства соціальної політики України, Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю) та забезпечують можливість будь-якій жестомовній людині з повною втратою слуху як звернутися до представників органів влади на контактні телефони, зазначені на веб-сторінці, так і отримати від перекладача жестової мови переклад інформації, розміщеної на веб-сторінці органу влади.

3.3 ПРИКЛАДИ УСПІШНОГО ВТІЛЕННЯ КОМУНІКАЦІЙНОЇ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗБАР'ЄРНОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ УСТАНОВ ТА ОРГАНІЗАЦІЙ, ЯКІ ЗДІЙСНЮЮТЬ ОБСЛУГОВУВАННЯ ЛЮДЕЙ З ПОРУШЕННЯМ СЛУХУ

МОБІЛЬНИЙ ЗАСТОСУНОК «ПЕРЕКЛАДАЧ ЖМ»

За допомогою додатку, встановленого на особистий смартфон, людина з порушенням слуху може викликати перекладача жестової мови в онлайн режимі по відеозв'язку в будь-якій життєвій ситуації.

Доступ до послуг перекладачів жестової мови цілодобовий, а швидке з'єднання з кваліфікованим спеціалістом забезпечено завдяки впровадженій багатоканальній лінії.

Нечуючі користувачі мобільного застосунку мають можливість БЕЗКОШТОВНОГО ВИКЛИКУ СЛУЖБ ЕКСТРЕНОЇ ДОПОМОГИ (101, 102, 103, 104). Такі дзвінки мають найвищий пріоритет і обслуговуються перекладачами в першу чергу.

CONNECT DEAF GUIDE

(створення контенту жестовою мовою)

Адаптація будь-якого контенту в доступну для сприйняття та розуміння жестомовної людини форму.

ПОГ «Центр соціального бізнесу» надає послуги адаптації текстового, аудіо-відео контенту повного циклу, тобто здійснює ментальну адаптацію наданого їм контенту, перетворення граматичних та синтаксичних конструкцій у форму, доступну для сприйняття жестовою мовою, записують на відео переклад, здійснений професійним перекладачем жестової мови, забезпечуючи можливість інтеграції цього відео на веб-сторінку або накладення на інше відео.

3.4 СПОСОБИ ВСТАНОВЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕРЕКЛАДАЧА ЖЕСТОВОЇ МОВИ ТА ДОКУМЕНТИ, ЯКІ ЇЇ ПІДТВЕРДЖУЮТЬ

Серед органів влади України та інших публічних суб'єктів широко поширена помилкова думка, що перекладачами жестової мови є лише ті особи, відомості про яких містяться у «Реєстрах» декількох громадських об'єднань.

Зокрема, на веб-сторінці Державної судової адміністрації за посиланням <https://dsa.court.gov.ua/dsa/gromadyanam/pereklad/> у розділі «Громадянам», підрозділі «Переклад» розміщена інформація про два «реєстри перекладачів» – Громадської організації «Всеукраїнська асоціація перекладачів жестової мови та людей з інвалідністю» та Всеукраїнської громадської організації осіб з інвалідністю зі слуху «Українське товариство глухих».

Проте, це не відповідає дійсності, відомості цих «Реєстрів» є виключно внутрішніми базами даних окремих громадських об'єднань, які НЕ свідчать про наявність у певної особи професійної кваліфікації «перекладача жестової мови».

Так, деякі громадські об'єднання осіб з інвалідністю створюють власні бази даних перекладачів жестової мови, які працюють у межах їх структури. Така база даних, дійсно, є в Всеукраїнської громадської організації осіб з інвалідністю зі слуху «Українське товариство глухих» під назвою «Реєстр перекладачів жестової мови». Також, база даних під назвою «Реєстр перекладачів жестової мови» є в Громадській організації «Всеукраїнська асоціація перекладачів жестової мови та людей з інвалідністю» (<https://uaslt.org/roster/>). При цьому, у цих «Реєстрах» міститься інформація лише про тих перекладачів жестової мови, які або є членами/учасниками цих громадських організацій, або які працюють у структурі цих громадських організацій та пов'язаних з ними суб'єктів господарювання.

3.4 СПОСОБИ ВСТАНОВЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕРЕКЛАДАЧА ЖЕСТОВОЇ МОВИ ТА ДОКУМЕНТИ, ЯКІ ЇЇ ПІДТВЕРДЖУЮТЬ

Відповідно до положень ч. 5 ст. 34 Закону України «Про освіту», освітня кваліфікація – це визнана закладом освіти чи іншим уповноваженим суб'єктом освітньої діяльності та засвідчена відповідним документом про освіту сукупність встановлених стандартом освіти та здобутих особою результатів навчання (компетентностей).

Згідно ч. 6 ст. 34 Закону України «Про освіту», професійна кваліфікація – це визнана або присвоєна/підтверджена суб'єктом, уповноваженим на це законодавством, та засвідчена відповідним документом стандартизована сукупність здобутих особою компетентностей та/або результатів навчання, що дає змогу здійснювати всі трудові функції, визначені відповідним професійним стандартом.

Згідно ч. 9 ст. 34 Закону України «Про освіту», освітні кваліфікації присуджуються, визнаються і підтверджуються закладами освіти чи іншими суб'єктами освітньої діяльності.

Професійні кваліфікації присвоюються/підтверджуються і визнаються суб'єктами, уповноваженими на це законодавством, зокрема суб'єктами освітньої діяльності.

З огляду на положення ст. 34 Закону України «Про освіту», професійні кваліфікації підтверджуються суб'єктами, уповноваженими на це законодавством, зокрема суб'єктами освітньої діяльності.

3.4 СПОСОБИ ВСТАНОВЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕРЕКЛАДАЧА ЖЕСТОВОЇ МОВИ ТА ДОКУМЕНТИ, ЯКІ ЇЇ ПІДТВЕРДЖУЮТЬ

Наказом Міністерства соціальної політики України від 19.02.2019 № 243 затверджено Професійний стандарт «Перекладач жестової мови (сурдоперекладач)».

Згідно положень п. 1.6., 1.9., 1.10. Професійного стандарту «Перекладач жестової мови (сурдоперекладач)», затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 19.02.2019 № 243, в Україні визначена професійна кваліфікація перекладач жестової мови (сурдоперекладач) та старший перекладач жестової мови (сурдоперекладач).

Умовами допуску до роботи за професією перекладача жестової мови є наявність професійної кваліфікації «Перекладач жестової мови (сурдоперекладач)» та/або «Старший перекладач жестової мови (сурдоперекладач)».

3.4 СПОСОБИ ВСТАНОВЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕРЕКЛАДАЧА ЖЕСТОВОЇ МОВИ ТА ДОКУМЕНТИ, ЯКІ ЇЇ ПІДТВЕРДЖУЮТЬ

Пунктом 1.10 Професійного стандарту «Перекладач жестової мови (сурдоперекладач)» встановлено, що документами, що підтверджують професійну кваліфікацію перекладача жестової мови, є:

1

Диплом кваліфікованого робітника за професією «перекладач жестової мови (сурдоперекладач) та додаток до диплома кваліфікованого робітника за професією «перекладач жестової мови (сурдоперекладач)»

2

Свідоцтво про присвоєння (підвищення) робітничої кваліфікації за професією «перекладач жестової мови (сурдоперекладач) та додаток до свідоцтва про присвоєння (підвищення) робітничої кваліфікації за професією «перекладач жестової мови (сурдоперекладач).

3

Диплом молодшого бакалавра з перекладу жестової мови (сурдоперекладу), кваліфікація «перекладач жестової мови (сурдоперекладач)»

3.4 СПОСОБИ ВСТАНОВЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕРЕКЛАДАЧА ЖЕСТОВОЇ МОВИ ТА ДОКУМЕНТИ, ЯКІ ЇЇ ПІДТВЕРДЖУЮТЬ

На даний момент в Україні не існує жодного офіційного реєстру осіб, які мають професійну кваліфікацію «перекладач жестової мови», а професійна кваліфікація перекладачів жестової мови підтверджується виключно тими документами, які прямо передбачені Професійним стандартом «Перекладач жестової мови (сурдоперекладач)».

Перевірити документ про освіту можна у Реєстрі документів про освіту Міністерства освіти та науки України за посиланням <https://info.edbo.gov.ua/edu-documents/>. У Реєстрі містяться відомості та дані про документи про освіту, виготовлені з 2000 року.

Будь-яка окрема додаткова перевірка професійної кваліфікації перекладача жестової мови, окрім пред'явлення ним відповідного документа із переліку, зазначеному у п. 10 Професійного стандарту, Професійним стандартом «Перекладач жестової мови (сурдоперекладач)» або жодними іншими положеннями чинного законодавства України не вимагається.

3.4 СПОСОБИ ВСТАНОВЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕРЕКЛАДАЧА ЖЕСТОВОЇ МОВИ ТА ДОКУМЕНТИ, ЯКІ ЇЇ ПІДТВЕРДЖУЮТЬ

Слід також зауважити, що протягом тривалого часу на веб-сторінках деяких громадських об'єднань розміщується інформація, яка сприяє дискримінації жестомовних українців та обмежує їх право на вільний вибір перекладача.

Згідно інформації, розміщеної на веб-сторінці Українського товариства глухих у розділі «Реєстр перекладачів жестової мови» (<https://utog.org/perekladachi/reestr-perekladachiv>), «у реєстрі містяться відомості виключно про перекладачів жестової мови, які пройшли атестацію в Українському товаристві глухих на рівень володіння жестовою мовою».

При цьому, чинним законодавством України, зокрема, Професійним стандартом «Перекладач жестової мови (сурдоперекладач)», затвердженим наказом Міністерства соціальної політики України від 19.02.2019 № 243, не вимагається проведення атестації перекладачів жестової мови.

До того ж, «Реєстр перекладачів жестової мови», який адмініструється ВГОІ «УТОГ», містить взагалі неправдиву інформацію про наділення лише деяких перекладачів «правом перекладу у юридичній сфері».

3.4 СПОСОБИ ВСТАНОВЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕРЕКЛАДАЧА ЖЕСТОВОЇ МОВИ ТА ДОКУМЕНТИ, ЯКІ ЇЇ ПІДТВЕРДЖУЮТЬ

А саме, на веб-сторінці ВГОІ «УТОГ» у розділі «Реєстр перекладачів жестової мови» (<https://utog.org/perekladachi/reestr-perekladachiv>) розміщено таке звернення: «Зверніть увагу! Не всім, а лише ОКРЕМИМ перекладачам жестової мови надано право перекладу в юридичній сфері. Це перекладачі жестової мови, які є посадовими особами Українського товариства глухих та несуть відповідальність за свої дії».

При цьому, ВГОІ «УТОГ» навіть видає відповідний «вкладиш» до «посвідчення перекладача жестової мови» (виданого так само ВГОІ «УТОГ»), який «надає перекладачу жестової мови право перекладу у юридичній сфері». При цьому, ані «вкладиш до посвідчення перекладача жестової мови», ані «посвідчення перекладача жестової мови», згідно пункту 1.10 Професійного стандарту «Перекладач жестової мови (сурдоперекладач)» **не є документами, що підтверджують професійну кваліфікацію перекладача жестової мови.**

Інформація, розміщена на веб-сторінці ВГОІ «УТОГ» у розділі «Реєстр перекладачів жестової мови», повністю суперечить вимогам чинного законодавства до кваліфікації перекладача жестової мови та спрямована на навмисне створення хибного уявлення як у перекладачів жестової мови і спільноти нечуючих, так у інших осіб (у тому числі у нотаріусів), про необхідність отримання перекладачами жестової мови якогось особливого рівня кваліфікації для отримання права перекладу у юридичній сфері. При цьому, ВГОІ «УТОГ» «наділяє» правом перекладу у юридичній сфері виключно власних працівників. Використання нотаріусами такого, не передбаченого жодним нормативно-правовим актом України (а виключно вимогами окремого громадського об'єднання) «додаткового засобу перевірки кваліфікації перекладача жестової мови», обмежує нечуючого у виборі перекладача жестової мови, перешкоджає перекладачам жестової мови у допуску до професії, створює необґрунтовані переваги для перекладачів – працівників конкретних організацій.

3.4 СПОСОБИ ВСТАНОВЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕРЕКЛАДАЧА ЖЕСТОВОЇ МОВИ ТА ДОКУМЕНТИ, ЯКІ ЇЇ ПІДТВЕРДЖУЮТЬ

Протягом багатьох років, до затвердження Професійного стандарту «Перекладач жестової мови (сурдоперекладач)» наказом Міністерства соціальної політики України від 19.02.2019 № 243 та унормування вимог до кваліфікації перекладача жестової мови і документів, які її підтверджують, органи влади використовували відомості «Реєстру перекладачів жестової мови» ВГОІ «УТОГ» з метою перевірки кваліфікації перекладача жестової мови. ВГОІ «УТОГ», зазначаючи ж на своїй веб-сторінці завідомо відомості, які не відповідають дійсності, штучно створює умови, за якими участь перекладачів жестової мови під час юридичних процедур обмежується виключно їх працівниками, тим самим обмежуючи право нечуючих на вільне використання жестової мови та залучення до юридичних дій перекладача жестової мови, який має відповідний документ, що посвідчує його професійну кваліфікацію як перекладача жестової мови (який міститься у Професійному стандарті «Перекладач жестової мови (сурдоперекладач)»), проте не входить до структури ВГОІ «УТОГ».

3.4 СПОСОБИ ВСТАНОВЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕРЕКЛАДАЧА ЖЕСТОВОЇ МОВИ ТА ДОКУМЕНТИ, ЯКІ ЇЇ ПІДТВЕРДЖУЮТЬ

Громадська організація «Громадський рух «Соціальна єдність» протягом кількох років неодноразово зверталася до представників органів влади всіх рівнів з проханням припинити розповсюджувати недостовірну інформацію, яка порушує права жестомовних українців на вільний вибір перекладачів жестової мови. Зокрема, такі звернення надсилалися Міністерству юстиції України, яке у листах про залучення перекладачів жестової мови неодноразово посилалося на необхідність перевірки інформації про перекладача у «Реєстрах» громадських об'єднань, зокрема ВГОІ «УТОГ».

У відповідь на чисельні звернення Міністерство юстиції України у листі No 118110/116011-33-23/37.1 від 07.09.2023 надало таку інформацію начальникам міжрегіональних управлінь Міністерства юстиції: «В додаток до листів Міністерства юстиції України від 02.11.2021 No 102552/120367-33-21/19.1.1 та від 05.01.2022 No 1198/149073-33-21/37.1 щодо залучення перекладачів жестової мови повторно повідомляємо, що наказом Міністерства соціальної політики України від 19.02.2019 No 243 «Про затвердження професійного стандарту «Перекладач жестової мови (сурдоперекладач)» визначений перелік документів, що підтверджують професійну та освітню кваліфікацію сурдоперекладача, її віднесення до рівня Національної рамки кваліфікацій (НРК):

Диплом кваліфікованого робітника за професією «Перекладач жестової мови (сурдоперекладач)», 4 рівень НРК та додаток до диплома кваліфікованого робітника про присвоєння кваліфікації «Перекладач жестової мови (сурдоперекладач)»;

3.4 СПОСОБИ ВСТАНОВЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕРЕКЛАДАЧА ЖЕСТОВОЇ МОВИ ТА ДОКУМЕНТИ, ЯКІ ЇЇ ПІДТВЕРДЖУЮТЬ

Свідоцтво про присвоєння (підвищення) робітничої кваліфікації за професією «Перекладач жестової мови (сурдоперекладач)», 4 рівень НРК та додаток до свідоцтва про присвоєння (підвищення) робітничої кваліфікації «Перекладач жестової мови (сурдоперекладач)»;

Диплом молодшого бакалавра з перекладу жестової мови (сурдоперекладу), професійна кваліфікація перекладач жестової мови (сурдоперекладач), 6 рівень НРК.

Відсутність інформації про перекладача в реєстрах, створених громадськими організаціями, не є підставою для відмови у його залученні до вчинення нотаріальної дії».

3.4 СПОСОБИ ВСТАНОВЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕРЕКЛАДАЧА ЖЕСТОВОЇ МОВИ ТА ДОКУМЕНТИ, ЯКІ ЇЇ ПІДТВЕРДЖУЮТЬ

Відомості про суб'єктів освітньої діяльності, які мають право здійснювати професійну підготовку перекладачів жестової мови.

Згідно відомостей Реєстру суб'єктів освітньої діяльності (яка знаходиться за адресою веб-сторінки <https://registry.edbo.gov.ua/search/>), станом на 10.07.2024 право на підготовку за напрямком підготовки 5133 «перекладач жестової мови», «перекладач жестової мови (сурдоперекладач)», мають такі заклади освіти:

Державна реабілітаційна установа "Центр комплексної реабілітації для осіб з інвалідністю "Поділля", адреса Вінницька область м. Вінниця вул. Пирогова, 135-а, адреса веб-сторінки <http://www.vcri.gov.ua> (ліцензований обсяг 15 осіб, кваліфікаційний рівень «кваліфікований робітник»);

Відокремлений структурний підрозділ закладу вищої освіти "Відкритий міжнародний університет розвитку людини "Україна" Полтавський фаховий коледж, адреса Полтавська область м. Полтава вул. Монастирська, 6, адреса веб-сторінки <https://pl-coll.uu.edu.ua> (ліцензований обсяг 40 осіб, кваліфікаційний рівень «кваліфікований робітник»);

3.4 СПОСОБИ ВСТАНОВЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕРЕКЛАДАЧА ЖЕСТОВОЇ МОВИ ТА ДОКУМЕНТИ, ЯКІ ЇЇ ПІДТВЕРДЖУЮТЬ

До 15.04.2024 у Реєстрі суб'єктів освітньої діяльності Міністерства освіти та науки України містилися відомості ще одного суб'єкта – Колективне підприємство "Навчально-відновлювальний центр Українського товариства глухих", адреса 04075 м. Київ вул. Курортна, 6 (ліцензований обсяг 30 осіб, кваліфікаційний рівень «кваліфікований робітник»). Проте, станом 15.04.2024 року його було заблоковано та станом на 09.07.2024 року Колективне підприємство "Навчально-відновлювальний центр Українського товариства глухих» заблоковано та не вносить актуальну інформацію в Єдину державну електронну базу з питань освіти. Тому перевірити наявність акредитації цього закладу з електронних реєстрів не вбачається можливим.

dr. Denis
Mukwege Foundation

4. РЕКОМЕНДАЦІЇ ПСИХОЛОГА ДЛЯ РОБОТИ З ПОСТРАЖДАЛИМИ ВІД СНПК З ПОРУШЕННЯМИ СЛУХУ

4. РЕКОМЕНДАЦІЇ ПСИХОЛОГА ДЛЯ РОБОТИ З ПОСТРАЖДАЛИМИ ВІД СНПК З ПОРУШЕННЯМ СЛУХУ

Щоб допомогти людям з повною або частковою втратою слуху, які пережили сексуальне насильство, якнайкраще, нам спочатку необхідно визнати перешкоди, з якими вони стикаються при зверненні за допомогою. Їм набагато складніше розповісти та пояснити те, що з ними сталося. Їм потрібно більше часу, засобів та ще більше вашої участі та розуміння.

1. Спілкуйтеся з тими, хто вижив, і визначте формат комунікації

Існує багато різних способів спілкування людей з порушенням слуху. Важливо запитати людину, які умови їй потрібні для найкращого спілкування.

Якщо ви запитаете потерпілого про кращий спосіб спілкування, ви покажете йому, що ви поважаєте його, розумієте різноманітність потреб глухих і прагнете більш точного спілкування для всіх

Люди з повною втратою слуху можуть віддати перевагу перекладачу жестової мови, писати або читати по губах.

Якщо людиною з повною втратою слуху було обрано формат перекладача – необхідно знайти того, хто зможе допомогти зробити чіткий та правильний переклад того, що опише особа, яка пережила сексуальне насильство.

4. РЕКОМЕНДАЦІЇ ПСИХОЛОГА ДЛЯ РОБОТИ З ПОСТТРАЖДАЛИМИ ВІД СНПК З ПОРУШЕННЯМ СЛУХУ

2. Створіть атмосферу максимально спокійну і схильну до розмови:

приміщення не повинно бути сильно тьмяним, щоб людині було важко побачити ваше обличчя

уникайте положень, де людині доводилося б дивитися на яскраве світло, щоб побачити вас (наприклад, не слід сидіти перед вікном)

краще перейдіть в місце, де мало факторів, що відвертають, наприклад, інші люди, що входять і виходять з приміщення, або включений телевізор

відстань приблизно в 1 метр один від одного – це оптимальний простір, що дозволяє бачити будь-які рухи рук, а також читати мову

люди, які користуються слуховими апаратами, часто чують краще одним вухом, ніж іншим, тому рекомендується говорити у бік слухового апарату

4. РЕКОМЕНДАЦІЇ ПСИХОЛОГА ДЛЯ РОБОТИ З ПОСТРАЖДАЛИМИ ВІД СНПК З ПОРУШЕННЯМ СЛУХУ

ВАЖЛИВО

- ✓ Постраждалі люди з повною втратою слуху можуть уважно дивитися в очі, що деякі можуть сприймати як пильний погляд, але це просто означає, що постраждалий слухає.
- ✓ Коли хтось відводить погляд чи не дивиться у вічі, це може бути сприйнято як незацікавленість і вважається грубим. За умови присутності перекладача, важливо підтримувати зоровий контакт із постражданим, не дивитися на перекладача, продемонструвати співчуття та розуміння.
- ✓ Люди з повною втратою слуху слухають очима, тому під час виконання таких завдань, як заповнення документів чи демонстрація доказів, найкраще дати постраждалому час подивитися.
- ✓ Спілкуючись через перекладача, розмовляйте з постраждалою людиною, так само як з будь-якою іншою людиною.
- ✓ Завдання перекладача – дати голос постраждалому і передати всі звуки, які може почути людина, яка чує. Цей процес вимагає часу, тому завжди залишайте достатньо часу під час планування зустрічі.

4. РЕКОМЕНДАЦІЇ ПСИХОЛОГА ДЛЯ РОБОТИ З ПОСТРАЖДАЛИМИ ВІД СНПК З ПОРУШЕННЯМ СЛУХУ

Коли буде зрозумілий формат спілкування, потрібно дотримуватись базових правил із тими, хто пережив сексуальне насильство:

1. Якщо людина готова говорити, то її треба вислухати.

Це може допомогти поліпшити емоційний стан, щоб надалі зрозуміти, які вчинити дії по допомозі. В цей час використовуйте чіткі, підтримуючі, неупереджені повідомлення:

- "Я тобі вірю"
- "Ти не один»"

2. Намагайтеся тримати дистанцію та будьте обережні з фізичним контактом. Людина, яка пережила сексуальне насильство, може боятися будь-якого тактильного контакту, навіть якщо це її близькі. Тому спочатку обов'язково питаємо, а потім робимо.

3. Запевнити людину, що вона не винна в тому, що сталося.

Почуття провини та сорому – це те, що відчуває кожна особа, яка пережила сексуальне насильство. Треба наголосити на тому, що у людини не було жодної можливості захиститися.

- "Ви ні в чому не винні та не заслуговуєте насильства".
- "Насильство – це вибір".
- "Насильство НІКОЛИ не є нормальним або виправданим".
- Вся відповідальність за злочин – виключно на тому, хто його вчинив. Головне для постраждалої людини – вижити за будь-яку ціну.
- Насильство – це не втрата контролю; це засіб контролю. Це зброя під час війни»

dr. Denis
Mukwege Foundation

У випадку, якщо у Вас виникають питання про звернення за допомогою для постраждалих від СНПК, Ви можете звернутися до нас через віджет «Вушко» на веб-сторінці Організації. Звернення через віджет «Вушко» обробляються за участю перекладача жестової мови.

Даний матеріал підготовлено за підтримки Dr. Denis Mukwege Foundation, за участю Центру кризи та підтримки (CDCS) Міністерства Європи та закордонних справ Франції. Зміст рекомендацій для суб'єктів, які надають допомогу нечуючим українцям, постраждалим від сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом є виключною відповідальністю ГО «Громадський рух «Соціальна єдність» і не обов'язково відображає позицію Dr. Denis Mukwege Foundation.

Dr. Denis Mukwege Foundation є міжнародною правозахисною організацією, орієнтованою на постраждалих, яка працює над зміною відповіді на сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом